

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO.

Uredništvo: Koroška cesta 5. Poročila se ne vračajo. Upravičeno sprejeto naročilo. Izdane imajo in se ne vrnejo.
Za vsakega naročnika po dogovoru. Za večkratne oglaševane popuste. Nezaprite reklamacije so poštine proste.
Četkovni račun pošnega trada Ljubljana št. 10.603.
Telefon interurban št. 113.

37. številka.

Maribor, dne 14. septembra 1922.

50. letnik.

Krščansko ljudstvo!

Usmili se gladijočih dijakov!

Ta teden se odprejo zopet srednje šole, gimnazije, realke, učiteljska, ter druge strokovne šole. Svoječas je prihajalo v šole veliko število naravnih, dobrih dečkov z dežele, sinov kmetijskih gospodarstev, celo bajtarjev, delavcev in obrtnikov. — V zadnji dve leti ter ob letošnjih priglasištvah za prijem pa smo opazili, da je število dijakov iz vsake vrste močno padlo. Vzrok je draginja, kajti se računajo za dijaka stanovanje in hrano od 500 do 2000 K mesečno in še več. Tega premošnosti ljudje ne zmorejo več in zato tvorijo sedaj v šolstvu z dežele komaj pičlo tretjino v vseh srednjih šolah na veliko škodo ljudstva v bodočnosti.

Kaj hočemo?

Naše ljudstvo rabi iz svojih vrst študirane dijakov, ki bodo skrbeli za njegovo izobrazbo, za napredek in vsestranski dobrobit. Iz kmetijskih vrst porajajo priti duhovniki, učitelji, uradniki, inženirji, poslovni trgovci in obrtniki, ter razni drugi stanovalci, da vsaj en del od njih ohrani spoštovanje in ljubezen do stanu in doma, iz katerega je izšel in do življenja in običajev, v katerih je kot otrok živel.

Posameznim ljudem ni mogoče žrtvovati za našega izmed svojih otrok po 15 do 30 tisoč kron na leto. Toda kar ne zamore posameznik, zamore ljudstvo skupaj.

Podpisani so sklenili priskrbeti dijaku z dežele večerjo. Za obed skrbi večinoma prekoristna dijaška kuhinja in drugi dobrotniki, toda večerje božički večinoma nimajo nikjer. Brez večerje stati in to cele mesece, je pa za mladega dijaka predrago.

Stroški za večerjo.

Računamo, da bomo morali dajati skozi 10 mesecev vsak dan do 120 večerij, torej okroglo 6.000 — reci šestintrideset tisoč večerij na leto. Ogromni so stroški, toda pogled na dobro in ukaljeno, pa sestradano in lačno mladino na eni strani in zavest, da naše krščansko ljudstvo ne zapira srca in svoje roke, kadar gre za bližnjega in lastno bodočnost, vse to nas navdaja s pogumom, da se lotimo dela. Prostoro in kuhinjo nam da na razpolago požrtvovalno ravnateljstvo dijaškega sencišča, jedilno orodje smo že oskrbeli in od usmiljenega ljudstva prosimo živil!

Zakaj Vas prosimo?

Prosimo za vse, kar mlad človeški želodec potrebuje in ljuba naša slovenska zemlja po Va-

šem delu rodi. Prosimo v prvi vrsti za krompir, fižol, repo, zelje, žito vsake vrste, sadje, mast, drva, pa tudi za druge pridelke in za denar. Vsak naj da po svojih močeh, po svoji volji in vesti! Vse bomo lepo spravili, pošteno porabili za dijake in Vam javno položili račun o vseh darovih in njih uporabi.

Koga prosimo?

Prosimo v prvi vrsti naše vrle zaupnike po farah in vaseh, naše Mladiške in Dekliške zveze ter Marijine družbe. Obračamo se še posebej do naših tretjerednikov in sploh do vseh dobrih in krščanskih ljudi, da nam omogočijo izvršitev tega našega človekoljubnega in nujno potrebnega dela za učečo se mladino. Slovensko ljudstvo je plemenito darovalo in žrtvovalo zadnja leta za vse mogoče ljudi in namene. Darovalo je za srbske gladijoče otroke, za gladijoče Ruse, za razne pogorelece itd. Danes pa prosimo naše dobro in usmiljeno ljudstvo, da v imenu Boga daruje za svoje lastne gladijoče sinove.

Kako uredimo nabiranje?

Prosimo, da si naše organizacije, Mladiške in Dekliške zveze, Marijine družbe in tretjeredniki še ta mesec določijo red po katerem bodo že vsaj prve dni v oktobru izvršile pobiranje od hiše do hiše v ta blag namen. Ena hiša v vsaki občini naj bo tako dobra, da hrani zbrane darove. Iz vseh vasi v fari odpelje en voznik nabrana živila na naš naslov v Maribor ali na najbližnjo železniško postajo ter odda na naš naslov in naš račun blago na železnico. Vreče in zabojne vrnemo. Pri tem organizatoričnem delu prosimo posebej č. g. duhovnike, ki so si dovolj skušili gladi in pomanjkanja v študijskih letih in po ogromni večini tudi sedaj le životarjajo, da našo akcijo ljudstvu priporočijo in pomagajo z nasveti, — saj vemo, da ima človek, ki sam trpi, največ smisla in srca za lačne in trpeče.

Sklepne besede.

Tako se obračamo na Vas, možje in mladeniči, ki ste si v svetovni vojski prebriskali izkusili, kaj je trpljenje in glad. Prosimo Vas, žene in dekleta, ki v delih usmiljenja niste nikdar odrekli. Trkamo na srca vseh, ki Vam ob Vašem delu in božjem blagoslovu ni bilo prej in ni treba sedaj gladovati. Za vsakega je hudo lačen biti, dvakrat hudo pa to za mladega in zdravega otroka, ki naj študira! Zato blago ljudstvo, odpri srce, odpri roke in daruj za dobre gladijoče dijake po svojih močeh. Nesebično boste dali, nesebično, pošteno in vestno bomo z Vašimi darovi samo za označeni namen gospodarili ter Vam javno polagati račun.

Bog pa naj blagoslovi Vašo željavo, darežljivo roko in Vaše darove ter naš skupen trud!

Postavimo pa celo to akcijo za pridne gladijoče dijake pod varstvo božjega Srca Jezusovega, kateremu se je usmiliло gladno ljudstvo na gori in ki ljudstva ni odpustil, ne da bi ga bil poprej čudežno nasitil. Priporočimo celo delo tudi prijatelju revežev, sv. Vincenciju Pavlanskemu in sv. Elizabeti, usmiljeni patronici revežev!

Usmiljeni Jezus bodi bogat plačnik za vsak tudi najmanjši dar!

V Mariboru, dne 10. septembra 1922.

ODBOR ZA DIJAŠKO VEČERJO:

Dr. Martin Matek, kapiteljski vikar; dr. Ant. Korošec, dr. Josip Hohnjec, poslanec; dr. Anton Jerovšek, ravnatelj Cirilove fiskarne; Evgen Langer, korni vikar kot tajnik in blagajnik; prof. Veseljak; dr. Karl Verstovšek; Franc Žebot, poslanec, J. Urbas, predsednik županske zveze.

Katoliški shod obmejnega slovenstva.

Na praznik Marijinega rojstva smo zaključili dolgo vrsto katoliških shodov, prirejenih na štajerskem letošnje poletje. Bile so to prireditve največjega pomena, ki so ter bodo prinesle najboljše sadove. Na poziv kršč. organizacij se je v središčih poedinih okrajev zbralo po več tisočev našega delovnega ljudstva vseh slojev in stanov. Geslo, ki je prevladovalo na vseh teh shodih, ki je zbranim množicam dvigalo duha in srca, se je glasilo: živo in životvorno krščanstvo vselej in povsod! Javno življenje naj se v vseh svojih panogah preuredi po krščanskih načelih. Krščanski ideji pravičnosti in ljubezni naj preosnujeta socialne razmere v družbi in državi. Ljudska vzgoja, zlasti vzgoja mladine in otrok mora temeljiti na krščanskem svetovnem naziranju. — Katoliška misel naj drži, obranjuje in ohranjuje naš slovenski narod, ki svojih narodnih svetinj ne more ohraniti brez katoliških verskih svetinj. V teh glavnih smernicah so se gibale razprave na naših katoliških shodih.

Naši politični nasprotniki, gospodarski in kmetijski liberalci in socialni demokratje, so imeli občutek, da so jim katoliški shodi kakor trn v peti. Hoteli se iznebiti tega neprijetnega trna, so začeli tiste, ki so se zbirali po katoliških shodih, psovati s klerikalci, terciarji, devicami in devičarji. Na ta način so jih mislili preplašiti, da bi se sramovali ter ostali doma. Toda naši kmetje, obrtniki in delavci so se tem psovkom prav od srca smejali, ker jih je življenska izkušnja podučila, da so od nasprotnikov z raznimi priimki opsovani tisočkrat boljše družbe kakor pa vsi demokratje, ki poznajo samo eno religijo, in to je ples okoli zlatega teleta, kakor vse prodane duše samostojnih varalic, ki so prodali naš narod centralizmu in izkoriščanju, kakor vsi socialnodemokratski zagrizenci, ki vodijo delavsko ljudstvo v propast, sebe pa do dobro plačanih

Cigareta, smodka in pipa.

(Dalje).

«Pustite ga pri miru! Dedec je jezen, ker mu hoče vzeti njegove stare pravice! Saj bi tudi jaz, če bi bil poseben vrljuden do nežnega spola, saj bi si tudi jaz dovolil pripomniti —»

«Se vi —? Gospod bankir, nisva si mislili, da tudi vi vlečete s tem — beračem.

«Saj ne vlečem z njim, kakor vidite. Ampak dovolite, tiste besede o splošni nadvladi cigaret so le ne-liko pretirane. Le pogledajte po boljših hišah! Kaj kadi uradnik, kaj kadi bogati trgovec, težki veleindustriec, imoviti kmet, kaj kadijo druga ko fine, drage, dušne smotke!»

«Je bilo, tako je bilo! Je ugovarjala druga cigareta. «Priznajte, da tudi vaš rod izgublja tla, da smo pro-ble me cigarete, zlasti po zedinjenju, že tudi v najbolj-še hiše! Oficirji, ministri, celo dvor, vse ima celo rajši mas, lahkožive, nežne, sladke cigaretke, ko pa vas tež-ke in — oprostite — zlasti v zadnji tretjini grenke in neokusne smotke —»

Gospod Smotka se je malomarno zgenil in nabral v dolgočasne gube.

«To pa že res diši — hm — nekoliko po — žens-tem pretiravanju!»

«In zgledu najvišjih sledijo drugi in kmalu bo za-kladalo belo žezlo cigarete po vsej srečni Sloveniji —!»

«Nikdar!» se je tedaj razhudil stari tobakar. «Nik-

dar in nikoli!» Mi Slovenci smo konzervativci in pipa je in bo ostala ljubljenska slovenskega kmeta!»

«Starokopitneži!»

«Kaj bodeta zabavljali! Stare izkušene reči vedno ohranijo svojo vrednost.»

«Dokler ne pride kaj boljšega, na primer cigareta.»

«Tisto pa, seveda —! Cigarete so kaj boljšega ko pipa, kajpak! Kaj takega more ziniti le taka trapasta frajlica, kakor ste vi! Tista papirnata cunja, ki ovija vaše sloko telo in ki jo žejejo in njen dim požirajo ci-garetarji — ali si morete misliti kaj bolj neumnega in bolj škodljivega za pljuča —?»

«In tisti smrdljivi, najzadnji tobak, ki ga žgete v svojih nesnažnih pipah — fe! To je pa zdravo, to —! Kar kašelj me davi, če le samo zagledam pipo!»

Prisiljeno je zakašljala in z užaljeno kretnjo si je pogladila belo krilce.

«Tisto o nesnažnih pipah le kar pustite! Skrben in snažen pipar si bo vsak teden parkrat očedil svoje orodje in nič ne bo smrdelo. — In vi gospod iz mesta tamle, vi mi bodete gotovo tudi pritrdili, da je papirnata cigareta zelo škodljiva.»

«Nisem prijatelj preprirov,» je leno dejal gospod Smotka, «in vseeno mi je, kar kdo kadi, navsezadnje, kajti prava, dobra smotka ima vedno svojo vrednost in je po splošnem mnenju največji užitek, posebno po obedu recimo, ali pa pri kupici vina, — ampak priznati vam moram, dobri mož, da so cigarete v nekem oziru res škodljive. Tako sem čul praviti tudi zdravnike —»

«Tako je, gospod! Da ne govorim o babnicah, kate-rim kajenje pristaja kakor kravi piščalka, pravim, da

je cigareta še posebno škodljiva mladim ljudem. Ciga-ra ali pa pipa takemu frkovcu ne diši, mu je pretežka. Kaditi pa mora, seve, tak smrkolin, mesto da bi čakal zrelih let. Zato pa si poišče lahko, zapeljivo, papirnato cigareto in cigareta mu pije sok mladega življenja. Za-to pa so naši mladi ljudje tako suhljati in mršavi in jetika se —»

«Hu, hu!» Cigareti sta si tiščali ušesa. «Hu, kako nesramno obrekovanje! Policiji vas bodo maznani, vi — vi rušilec državne edinstvenosti! In vi, gospod Smotka, vi pa še z njim držite, s tem protidržavnim elementom!»

«Kaj, protidržaven element da sem jaz —? Vi ste pa državotvorni, vi, ha ha! Menda zavoljo tega, ker ste prišli z našimi balkanskimi brati v deželo —? Saj po-prej vas tod pri nas toliko kakor poznali nismo! Vi ste protidržavni, vi, ker uničujete našo zdravo mladi-no in s tem rušite temelje državi, kakor pravi moj gospod.»

«Policija, policija!»

«Le kličite policaje! Vam nič ne pomaga! Najbolje, da poberete vse vkup svoja šila in kopita in se spravite, odkoder ste prišli! Slovence pa pustite pri miru! Slo-venec je bil in bo ostal pošten pipar!»

Srdito je govoril stari mož in mahal z rokami. Pipa mu je ugasnila. Jezno se je spet obrnil, poiskal v žepu starodobno kresilo, si napravil ogenj in prižgal tobak. Cigareti sta razburjeni planili na noge.

«No, no! Nikar si še v lase ne sežite!» je miril gos-pod Smotka in se udobno smejal. «Obe stranki govorita deloma prav in obe nekoliko pretiravata. Cigareta s